

УДК 327(44)

Митрофанова О.О.

ПАРЛАМЕНТСЬКІ ВИБОРИ У ФРАНЦІЇ 2017 Р. ТА ДИНАМІКА РЕЙТИНГУ ПРЕЗИДЕНТА МАКРОНА

Стаття присвячена дослідженню парламентських виборів у Франції 2017 р. Розглядається становище основних партій Франції та прогнозується їхня роль у майбутньому. Визначено причини падіння рейтингу президента Е. Макрона. Виокремлюється чинник зменшення фінансування армії та збільшення податку на доходи пенсіонерів, що непокоїть відповідні прошарки населення. Проаналізовано курс Макрона на моралізацію політичного життя та вплив відставок ряду міністрів через корупційні скандали.

Ключові слова: ЄС, Франція, Макрон, армія, Національний фронт, парламентські вибори.

Митрофанова О.А. Парламентские выборы во Франции 2017 г. и динамика рейтинга президента Макрона.

Статья посвящена исследованию парламентских выборов во Франции 2017 г. Рассматривается состояние основных партий Франции и прогнозируется их будущее. Исследованы причины падения рейтинга Э. Макрона. Выделяется фактор уменьшения финансирования армии и увеличения налога на доходы пенсионеров, что беспокоит соответствующие слои населения. Проанализированы особенности курса Макрона на морализацию политической жизни и последствия отставок ряда министров из-за коррупционных скандалов.

Ключевые слова: ЕС, Франция, Макрон, армия, Национальный фронт, парламентские выборы.

Mitrofanova O. The 2017 French Parliamentary Elections and President Macron's Rating Change.

The article is devoted to the investigation of the French parliamentary elections of 2017. The author evaluates the role of political parties and their prospects. A special attention was focused at the impact of the decrease of financing the armed forces and increase of the pensioners' incomes taxation that hurt the relevant segments of the population. The Macron's ideas of moralizing the political life and resignation of ministers caused by corruption scandals were analyzed.

Keywords: EU, France, Macron, army, National Front, parliamentary elections.

Парламентські вибори 2017 р. у Франції докорінним чином змінили політичну систему, привівши до парламенту абсолютну більшість депутатів-центристів, що є нехарактерним для Франції. Ці тенденції є актуальними з точки зору дослідження та прогнозування політичних процесів і міжнародних відносин. Новообраний президент Франції, центрист Е. Макрон, рішуче взявся реформувати французьку політику та оновлювати ЄС. На початковому етапі діяльності Е. Макрона на посаді президента динаміка рейтингу його популярності зазнавала суттєвих змін, які вказували на специфіку сприйняття його реформаторської діяльності французьким суспільством.

Вказане питання розглядалося в роботах французьких науковців Б. Баді, П. Боніфаса, С. Сюра, Ф. Шарійона, оглядача М. Кабіроля, польського політолога-міжнародника С. Паржимеса, української дослідниці Н. Коваль та журналістки А. Лазаревої.

Завдання статті – проаналізувати перебіг парламентських виборів у Франції 2017 р., визначити позиції основних політичних партій Франції та проаналізувати причини падіння рейтингу Е. Макрона на початку його президентства.

Напередодні парламентських виборів згідно з опитуванням Ifop-Fiducial від 24 травня 2017 р. рівень підтримки пропрезидентської партії «Вперед Республіко!» становив 31%, партії «Республіканців» – 19%, «Національного фронту» – 18%, ліворадикальної «Нескореної Франції» – 15%, соціалістів – 7%.

Результати парламентських виборів у Франції, які відбулися у 2 тури 11 та 18 червня, надали президенту Е. Макрону карт-бланш у втіленні засад його стратегічного курсу. Партія президента «Вперед, Республіко!» отримала 308 місць, його союзники – партія «Демократичний рух» – 42, «Республіканці» – 113 місць, їхні союзники – «Союз демократів і незалежних» – 18, соціалісти – 29, «Нескорена Франція» Ж.Л. Меланшона – 17, «Французька комуністична партія» – 10, «Національний фронт» – 8. За результатами виборів Марін Ле Пен уперше пройшла до парламенту, отримавши більше 60% голосів у своєму окрузі.

Втім треба зазначити, що явка французів на другий тур парламентських виборів була рекордно низькою – 42,6%, що свідчить про певну апатію виборців.

Загалом у результаті виборів харизматичний та енергійний президент Е. Макрон отримав значний кредит довіри від французів та цілком достатні важелі у парламенті для реалізації своєї програми. Втім, кредит довіри вимагав від цього довести нації свою спроможність реформувати країну, не забуваючи про побоювання та мотивації тих прошарків суспільства, які голосували за його політичних опонентів.

Внаслідок виборів 2017 р. політичний ландшафт Франції змінився докорінним чином. Деякі аналітики визначають ці зміни як «революційні» (зокрема, оглядач Барбара Везель). Дуже цікавим і незвичайним є те, що владу здобув фактично новий рух Е. Макрона «Вперед», який майже миттєво перетворився на політичну партію «Вперед, Республіко!». І під час передвиборчої президентської кампанії, і після неї цьому руху-партії закидали відсутність політичного досвіду. Однак на ділі лише практична діяльність

нового президента та його партії можуть визначити, наскільки вдалим був політичний вибір французів. Виходить, що закріпитися в політичному житті Франції партія «Вперед, Республіко!» зможе лише за умови досягнення успішних результатів в своїй діяльності.

Показовим явищем виборчих змагань стало зростання чисельності прихильників «Національного фронту». Адже в другому турі президентських виборів 7 травня 2017 р. лідер націоналістів Марін Ле Пен отримала майже 34% голосів. Згідно соціологічних досліджень, у першому турі парламентських виборів цій політичній силі надавала перевагу майже п'ята частина виборців. Проте до парламенту пройшли тільки 8 депутатів «Національного фронту» – навіть менше, ніж 10 обраних депутатів-комуністів.

Соціалістична партія Франції зазнала тотальної поразки. Політичне майбутнє соціалістів видається незрозумілим. Партія зазнала розколу. Частина її виборців переорієнтувалася на підтримку руху «Нескорена Франція», очолюваного вдалим оратором Ж.-Л. Меланшоном, дозволивши йому пройти до парламенту [1, с. 24]. А. Лазарева вважає, що протистояння Меланшона з Макроном позначиться на внутрішньополітичному рівні численними страйками, вуличними протестами та пропагандистськими інвективами в парламенті. Москва теж використовуватиме Меланшона як тільки зможе й де тільки зможе. Він не має міністрів та впливової фракції. У проекції на українські інтереси це означає активне просування прокремлівських меседжів у середовищі шкільних та університетських учителів, державних службовців середньої ланки та частини студентства. Крайні ліві не менш інтоксиковані російською пропагандою, ніж крайні праві [2, с. 29].

На Е. Макрона чекали деякі неприємні сюрпризи від власних союзників – міністрів з «Демократичного руху». Передбачалося, що у зв'язку з парламентськими виборами відбудуться несуттєві перестановки в Кабміні. Але внаслідок розслідування, розпочатого прокуратурою Парижа на початку червня щодо ймовірного фіктивного працевлаштування членів «Демократичного руху» – помічників міністра оборони С. Гулар в період її депутатства в Європарламенті, спричинили її відставку. С. Гулар намагалася уникнути скандалу, заявивши: «Захист – це складний кейс. Честь наших армій, наших чоловіків та жінок, які служать та ризикують своїм життям, не варто змішувати з протиріччями, які не мають до них жодного відношення» [3].

Порівняймо рішучий хід С. Гулар та тактику Ф. Фійона, який за визначенням французьких ЗМІ як футболіст-гравець командної гри, «забив гол у свої ворота». Незважаючи на скандал та розслідування з приводу фіктивного працевлаштування членів своєї родини, він до останнього залишався кандидатом від «Республіканців», й таким чином позбавив іншого ймовірного кандидата від своєї партії на кращий результат на президентських виборах й до того ж зменшив рейтинг своєї партії на виборах до парламенту. Частина прихильників республіканців, обурена поведінкою Ф. Фійона, проголосувала за інші політичні сили.

Після міністра оборони 21 червня у відставку подали й інші міністри з «Демократичного руху» – лідер центристів, міністр юстиції Ф. Байру та міністр

європейських справ М. де Сарнез. Однак скандал набрав обертів. Після відставки міністрів Радіо Франс розповсюдило інформацію з посиланням на колишнього помічника депутата з «Демократичного руху». На засадах анонімності він повідомив, що в 2004-2009 рр. декілька фіктивних помічників євродепутатів від цієї партії не виконували для депутатів жодної роботи й лише отримували зарплату. З'ясувалося, що бюджет для помічників депутатів частково використовувався для фінансування політичної партії. Відповідаючи на ці звинувачення Ф. Байру стверджував, що його партія просто проходить через труднощі, працевлаштування помічників було цілком легальним і моральним а «Демократичний рух» ніколи не вдавався до фіктивного працевлаштування [4].

До звільнених міністрів долучився й міністр територіальної згуртованості Франції Рішар Ферран, який був головою передвиборчого штабу Е. Макрона та генеральним секретарем президентського руху «Вперед». Приводом для відставки стало шахрайство з нерухомістю, розслідуванням якого займалася прокуратура м. Брест. Це стало суттєвим ударом по іміджу партії Макрона в контексті пріоритету морального оновлення, проголошеного президентом.

Іронія долі полягала в тому, що саме Ф. Байру був автором закону про моральність, згідно з яким депутатам заборонено брати на роботу близьких родичів. До того ж, депутати зобов'язуються надавати більше звітності про свої взаємини з іншими установами, асоціаціями та компаніями. Згідно з цим законом політикам, засудженим за корупцію, протягом 10 років забороняється займати державні посади й передбачено реформу системи фінансування політичних партій. На думку заступника директора Німецько-французького інституту Штефана Зайдендорфа, ініціатива Е. Макрона щодо морального очищення громадського життя з'явилася на тлі поширення загального відчуття, що «політичний клас зловживає наявними привілеями» [5].

Після скандальних відставок прем'єр-міністр Е. Філіпп призначив нових міністрів. Флоранс Парлі стала міністром оборони, Ніколь Белубе – міністром юстиції, а Наталі Луазо – міністром європейських справ при МЗС Франції.

Загострення політичної боротьби й корупційні скандали вплинули на скорочення рейтингу популярності Е. Макрона. Згідно результатів опитування, проведеного IFOP з 17 по 22 липня 2017 р. за допомогою он-лайн анкет та телефонних відповідей, популярність Е. Макрона та Е. Філіппа різко скоротилися: щодо діяльності президента Макрона 47% респондентів заявили, що вони «скоріше задоволені» (54% у червні) та 7% «дуже задоволені» (10% у червні). Натомість загальна кількість незадоволених зросла з червня до липня з 35% до 43%, з яких дуже незадоволені у липні становили 15%, тоді як у червні – 12%, а скоріше незадоволені – 28%, у червні – 23%. Щодо діяльності прем'єр-міністра Е. Філіппа 52% респондентів відповіли, що вони «скоріше задоволені» (59% місяцем раніше) та 4% – що «дуже задоволені» порівняно з 5% у червні. Серед незадоволених 27% висловили думку, що вони «скоріше незадоволені» (+ 3%), а 10% – що «дуже незадоволені» (+ 2%).

Згідно опитування BVA, оприлюдненого 30 серпня 2017 р., популярність Е. Макрона скоротилася до 43% опитаних, прем'єра Е. Філіппа – до 46%. Таким чином за три місяці після президентських виборів рейтинг підтримки

Е. Макрона скоротився на 19%, а прем'єр-міністра – на 13%. Натомість негативну оцінку діяльності Е. Макрона висловлювали 55%, а Е. Філіппа – 50% опитаних.

Зрештою, темпи падіння рейтингу Макрона виявилися завеликими навіть у порівнянні з «успіхами» попередників. Що ж стало причиною такого розчарування? У першу чергу, зниження популярності відбулося через негативне сприйняття значною частиною суспільства нового трудового законодавства, насамперед представниками лівого політичного спектру. Втім, лише цього пояснення буде замало. Негативну роль відіграли й зменшення фінансування сектору оборони, відставка начальника Генерального штабу, скорочення виплат допомоги на оплату житла (APL).

У газеті «Le Parisien» від 11 липня 2017 р. в інтерв'ю міністра державного бюджету Франції Ж. Дарманена з'явилася інформація про плани скорочення бюджету армії на 850 млн. євро і заощадженнях на оплаті обладнання та техніки, що суперечило передвиборним обіцянкам Е. Макрона. Наступного ж дня на засіданні Ради оборони начальник Генштабу П. де Вільє висловив рішучу незгоду з президентом з цього питання. Генерал зазначив, що він не може гарантувати стійкі сили оборони, які є необхідними, аби гарантувати захист Франції та французького народу.

Конфлікт призвів до відставки начальника Генштабу. У статті, опублікованій 21 липня 2017 р. в газеті «La tribune» М. Кабіроль проаналізував відставку генерала де Вільє, яка має чотири негативні та один позитивний наслідок. Серед негативних чинників були непередбачене скорочення оборонного бюджету, конфлікт з генералітетом, заперечення права парламенту на отримання інформації та порушення повноважень начальника Генштабу. Й лише вибір генерала Ф. Лекуантра як нового начальника Генштабу міг розглядатися як позитивний крок, що мав користь для армії [6].

Як зазначає журналістка А. Лазарева, насправді нічого надзвичайного нема в тому, що новий президент, який стрімко приворожив французів, швидко втрачає свою популярність. Те ж раніше відбувалося і з Ф. Олландом, а перед ним – з Н. Саркозі, адже після виборів за зачаруванням йде розчарування [7].

Між тим, відсутність досвіду депутатів партії Е. Макрона «Вперед, Республіко!» призвели до того, що 27 липня 2017 р. депутати парламентської більшості проголосували проти ст. 7 Закону про моралізацію суспільного життя. Затверджений у комітеті законопроект передбачав нормативи повної фіскальної прозорості міністрів і розширював звітність на «податки будь-якого роду», а не лише з податку на прибуток і податку на майно (ISF). Утім ці положення не дістали підтримки депутатів «Вперед, Республіко!» – однопартійців Е. Макрона попри те, що даний закон був частиною його передвиборних обіцянок. На знак протесту депутати партійних груп «Республіканці» та «Нескорена Франція» залишили засідання Національної асамблеї.

Крім того, політична основа уряду Е. Філіппа залишається доволі слабкою. Традиційні праві та ліві виборці не голосували у першому турі за Макрона, а розстановка сил у другому визначалася поляризацією між ним на Ле Пен. Тому, як відзначають оглядачі, власна політична база підтримки

президента Е. Макрона ймовірно становить лише 15% переконаного електорату, що приблизно відповідає кількості виборців, які традиційно голосують за центристські сили.

Показово, що французьке суспільство не сприймає голлівудських засобів піару, до якого активно вдавався Е. Макрон, насичуючи медіа-простір зйомками зустрічей з Путіним, Трампом, відвідання підводного човна, військової бази тощо [8].

Водночас зростає соціальна напруженість. Французькі пенсіонери занепокоєні планами Е. Макрона підвищити податок CSG на фінансування соціальних програм. Даний проект зачіпає інтереси бл. 60% пенсіонерів, які роздратовані перспективою зменшення своїх статків та платоспроможності.

Утім, падіння рейтингу Е. Макрона не варто переоцінювати. По-перше, президент рішуче взявся втілювати реформи і, як на кожного реформатора, на нього чекає спротив з боку консервативних кіл суспільства. По-друге, ще пройшло занадто мало часу, аби його реформи дали певні результати. Лише час та успіх або провал його політики покажуть, чи є виправданими надії французів на президента-центриста.

Використані джерела та література:

1. Мітрофанова О. Перипетії президентських та парламентських перегонів у Франції 2017 року // Зовнішні справи. – 2017. – № 7. – С. 20-25.
2. Лазарева А. Анти-Макрон // Український тиждень. – 14-20.07.2017. – № 28 (504) – С. 28-29.
3. Голова Міноборони Франції пішла у відставку через загрозу корупційного скандалу. [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.ukr.media/politics/309770/
4. Modem: nouveau témoignage // La République des Pyrénées. 24-25 juin 2017
5. Боротьба проти корупції у Франції: моральність політиків хочуть закріпити законом. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.dw.com/uk/боротьба-проти-корупції-у-франції-моральність-політиків-хочуть-закріпити-законом/a-39253509>
6. Cabirol M. Macron: quatre erreurs et une réussite dans la crise avec le général de Villiers // La tribune. – 21.07.2017.
7. Лазарева А. Східні кресли Макрона // Український тиждень. – 15-21.09.2017. – № 37(513). – С. 28-29.
8. Мітрофанова О., Плюшар Ж. Макрон перед прірвою: чому падає рейтинг нового президента Франції. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.eurointegration.com.ua/articles/2017/09/13/7070856/>